

Луценко А.С.

ВИБІР ЧАСТОТИ ОБЕРТАННЯ РОТОРУ ТУРБІН АЕС

Оскільки умови роботи турбін АЕС відрізняються від умов їх роботи на електростанціях органічного палива, перед турбобудівниками виник ряд специфічних проблем.

Важливою групою проблем є підвищення одиничної потужності енергоблоків АЕС. Досвід турбобудування показав, що найбільш перспективним шляхом підвищення одиничної потужності турбін є питання про роль площі вихлопу, яке досягається переходом до створення турбін на 1500 об/хв.

Із зростанням одиничної потужності агрегату підвищуються вимоги до його надійності. Але чим більше потужність турбіни при незмінній частоті обертання, тим важче забезпечити її надійну роботу, оскільки знижуються запаси з механічної міцності, а також загострюється проблема ерозії робочих лопаток останніх ступенів.

Вирішальну роль при визначенні максимально досяжної одиничної потужності турбоагрегату грає пропускна спроможність останнього ступеня. Торцева площа одиничного вихлопу турбін на 3000 об/хв не перевищує 9 м^2 . Вже при цьому вкрай великі напруги в лопатках і дисках останніх ступенів, що виникли від відцентрових навантажень.

Подальше збільшення пропускної спроможності вихлопу в турбінах на 3000 об/хв вимагає вживання двох'ярусного ступеня або виготовлення довших робочих лопаток останніх ступенів з матеріалів із підвищеними питомими показниками міцності (наприклад, сплави титану). Але навіть якщо вважати вирішеним питання забезпечення міцності, збільшення розмірів вихлопу в останньому випадку приводить до надзвичайно високих окружних швидкостей на периферії робочих лопаток і, як наслідок, до підвищення небезпеки ерозійного зносу і виникнення надзвукових відносних швидкостей пари на вході в робочі лопатки.

Гранична потужність турбіни на 3000 об/хв, що розрахована для роботи на насиченій парі з тиском на вході 6,0 – 7,0 МПа, на виході – 4 кПа і що має вісім вихлопів на базі лопаток останніх ступенів завдовжки близько 1000 мм, що виготовляються з вуглецевої сталі, оцінюється в 700 МВт, а потужність 1000 МВт може бути досягнута лише при погіршенні вакууму.

Турбіни на 3000 об/хв при таких потужностях є вже п'ятициліндровими агрегатами і практично не мають перспектив збільшення одиничної потужності.

Подальше істотне підвищення одиничної потужності може бути забезпечене шляхом переходу до турбін, що працюють з частотою обертання 1500 об/хв. Такий перехід теоретично дозволяє збільшити площу одиничного вихлопу і граничну потужність турбіни в 4 рази, а при помірній площі вихлопу знизити рівень окружних швидкостей і забезпечити високу надійність за рахунок зниження напруги і ерозійного зносу практично без обмежень навантаження вихлопу і параметрів теплового циклу.

Остання обставина, а також підвищення к.к.д. проточних частин тихохідних турбін дозволяє підвищити економічність турбоустановки і отримати за рахунок цього додаткову потужність при заданих фіксованих витратах пари і його параметрах на вході і виході турбіни. Це дає можливість без зміни парогенеруючої частині АЕС збільшити встановлену потужність турбогенераторів і компенсувати, таким чином, підвищену вартість турбін на 1500 об/хв.

